

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

<p>Előfizetési díj: Egész évre 4 frt. Félévre 2 „ Negyedévre 1 „</p>	<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják.</p>	<p>Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelő- dés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.</p>
---	--	---

„Köszönjük meg, ha nem ütnek.“

— Vége —

A „köszönjük meg, ha nem ütnek“-féle hamis röpke frázisnak tehát e megnevezett pár alig létező eseten kívül alig van értelme a közéletben, mert ha kivételesen vannak is egyes sopánkodó, jajgató, az élet küzdelmei elől megfűtő, kényelmet kereső stb. papok, kik a hiúság, bűrvágy s más egyéni érdekek önző érzélményeit, közérdekeket, szóval mindent — az egyházat és hazát sem véve ki — alárendelik, de a papság általában egyházi és honfiumi elhivatásának, kötelesség tudatának, méltósága, tekintélye, erejének sokkal magasabb pontj ánkell, hogy álljon, sem hogy a „köszönjük meg ha nem ütnek“féle szövegeknél, — melyeket a liberalizmus ördöge mely számít reánk, és támogatásunkat keresi, dobott közénk, hogy erőnket és táborunkat megossza — felüljön. Mert hát mégis van abban valami s jó lenne, ha azok, kik főleg e hamis esábos szövegeket ajkukon tovább portálni szeretik, — meditacio tárgyává tennék — egyik előkelő szerepet vivő uriembernek eme jól átgondolt szavait: „A papok ellen tenni nem lehet; mert ha egymásba teszik kezüket, körülövezhetik a földgolyót, s ha nem akarják, hogy ez forogjon, nem forog; ha pedig egy közösen meghatározott irányban akarják őket forgatni, akkor hiába való velük szemben bármint földi akarat.“ — Ezen mondásban igen sok és nagy igazság van kifejezve

Ha baj van, — amint van is — ennek oka egyedül akarat-erőnk szétforgácsoltságában és az általunk képviselt hatalom és tekintély ki nem használásában van. — Egyesítsük tehát ezen Isten által támogatott erőnket. A ki inkább az emberekre vagy önös célokra tekint, mint az Isten és hon ügyeire „az nem velünk, az ellenünk van“ — az nem méltó nevünkre, az hadd köszönje existenciáját ne az Istennek, hanem a földi hatalmasságoknak: „A ki nem gyűjt velünk, az szór.“ Lacordaire mondá: „egy hon kormányja, — mely bennünket közvetlen vagy közvetve üldöz vagy üthet — nem a nemzet, annál kevésbé a haza“, melyet a megtévedt honkormányosokkal szemben megvédeni még vérünkön is megvédeni kell, s mely szívünkben az egyház iránti szeretettel elválaszthatlanul együtt él és lángol.

De a czimúl vett hamis szöveg támogatására némelyek szeretik a papi szerénységet és alázatosságot, vagy az egyház békés szellemét segítségül hívni. — Erre csak annyit, hogy a

világ történelem tanúsága szerint nincs eset arra, hogy az egyház, mint támadó lépett volna valaha sorompóba és a küzdtérre valakivel vagy isteni intézménnyel szemben.

Ott pedig, hol » jogtalanul megtámadott fél jogos és köteles védelméről van szó, a papi szerénység, alázatosság és egyházi szellemre hivatkozni röviden szólva: álszerénység, hazudott alázat, illetőleg gyáva meghunyászkodás és meggyalázó kitérés az emberek kedvéért a szent ügy rovására, — az igazság harezja elől.

De a mondottak kapcsán nem hagyhatjuk figyelmen kívül azon tapasztalati ténytet sem, mely abban nyilvánul, hogy gyakran éppen a katolikusok üldözik itt ott a kath. egyházat, illetőleg ügyeket és papokat. — Honnan e szomorú körülmény? Azt mondják, a vallási indifferentizmus miatt van ez, melylyel némely világi katolikusok öntügyeik iránt viselkednek. De nézetem szerint abban, hogy a katolikusok többsége elnézi, hogy egyesek üldözzék az egyházat és egyháziakat, igen nagy indifferentizmus van, de nem indifferent az az iránt, a mit üldöz. Ehez már az ellenszenv, a roszakarat, a gonoszságnak, és az ezekben való megátalkodásnak, eltökéltségnek azon nagy mértéke van, mely már képes fellázadni Isten, a minden hatalom, tekintély, jóság és jog egyedül és örök forrása s mindennek teremtője és intézője ellen.

Egyházunk fenségéből semmit sem veszített, az változatlan mint annak alapítója Jézus Krisztus. A küzdelem inkább a tudatlanságban, az emberi önös tekintetekben, inkább az embereknek, mint az Istennek való engedelmisségben és abban van, hogy a mi laikus elemünk egyházunk jogainak és érdekeinek védelmére ügyeink sokban való rendezetlensége folytán nem talál elég alkalmas tét; másfelől pedig főleg alkotmányos életünk visszaállítására óta a protestánsok betolyásukat a közélet minden ágában és irányában beerőszakolván protestáns, zsidó, szabadkőműves sajtó egyesületen a felekezeten, de tényleg Isten ellen lázadt liberális államkormány hatalommal minden téren elkeseredett harezot vívtak és vivnak a katolicizmus ellen, míg ez egyházellenes törekvés csaknem közszellemé nővén ki magát, e közszellem a katolikusok közül igen sokat annyira megtévesztett hitében, hűségében, lelkismeretében, lelki erejében, önértékében és tudatában, hogy ma már beállott az ellenség táborába s tört ragadva küzd önélete, életadója, hazája, egyháza, s ezekben nemzete ellen. Hogy az akép önfiainkból támadt, Csáky-féle eltörpült és Istentől elvetemült és mégis katolikus névre

hallgató szegény lelkek ma ütnek és üldöznek bennünket, az tény. De abban, hogy ezen átkos és kárhuzatos vadságra, barbárságra és zsarnokságra vetemedett és a nemzet szolgálatában álló, állásukkal visszaelő zsoldos lelkek ennyire elhatalmasodtak és fejünkre nőttek, — mint már említők — a papságnak kevés kivétellel egyenként és egyetemlegesen már csak azért is nagy része van, mert a gonosz sajtót nem egy esetben ön pénzén táplálva, általában csaknem az utolsó napokig bizva ügyünk szentségében, majd tétlenül néztük a gyalázatos és ezéltatos támadásokat, melyek a kedélyeket ma már annyira megmetyélezték, hogy csak a legbuzgóbb és legmegjegyezeseedett jellemű és lelki erejű katolikusok bírják kiállani a sajtóban és egyebütt ránk és ellenünk szórt cifrábbnál-cifrább jelszavakat, gúnyos megjegyzéseket és elnevezéseket. De legyen elég a méltatlanságokból már ennyi. A sok a jóból is megárt. Már okulhattunk. S ha köszönni valónk volna üldözőinknek, vajha azt köszönjük meg, hogy felverték álmunkból.

Vexatio dat intellectum. Vajha megérintette volna!

Még valamit. Vannak hazáknak egyes vidékei és megyéi, melyekben a katolikusok számarányuknál és értelmiségüknel fogva túlsúlyban vannak, sőt, mint pl. Csíkmegye csaknem tisztán katolikus. Ilyen vidékekre vagy megyékre alkalmazni, hogy „köszönjük meg, ha nem ütnek“ vagy „jobban van itt, mint másutt“, szintén a hamis büleselkedésnek egy neme, mely meggyalázó is. Miért? Csak azért, röviden szólva, mert például Csíkmegye mellett maradvá, e megye e szempontból vagyis tiszta katholicitására nézve az egész magyar hazában csaknem kivétel és specialitás. — E tiszta katholicitása a kath. esziki székely ősoktól e nemzedékre maradt s a lezajlott századok folyamán vérök és vagyonuk árán megőrzött legszentebb öröksége, melyet, ha az ősök iránt kegyeletlenek és háltalanok, egyházuknak és hazájuknak árnlói nem akarnak lenni, honfiai és valláserkölesi kötelességök a jövő századoknak megőrizve fentartani és átadni. Nő ilyen körülmények között köszönni, ha nem ütnek a katolikusok a katolikus papokat, vagy mintegy azt kívánni, hogy üssék: mégis megérthetetlen valami.

Ez még gondolatnak is gyáva és nagy önfeledsége vall.

A székely faj a rabonbáloktól elkezdve tudatában volt annak, hogy a székely papság test az ő testéből, vér az ő véreből, esont az ő esontjából s ma is ő szolgáltatta az egyházi pályára gyermekeiből a legnagyobb részt; tudja, hogy itt a papság külön-külön elemet nem képez, külön érdekeket nem szolgál, hogy egyházi ténykedéseiben e faj, e nemzet elválaszthatlan egyházi és hazai ügyeit szellemi és anyagi, lelki és testi jólétét, melyek ugy összefüggenek, mint a lélek és test az egyében, szolgálja; tudja, tudnia kell, hogy Istentől rendelt és oly szükséges hivatalnok a népnek, mint akármelyik világi tisztviselője. Ugyanekép, ha a világi alsóbb vagy felsőbb értelmiség vagy tisztviselői kar nem üti az egyháziakat vagyis az apa a fiu ellen, a fiu az apa ellen, a vér a vér ellen, a rokon a rokon ellen, fegyverre nem kel és ősi nemzeti hagyományával nem szakít, csak kötelességét teljesíti, önmagát, fáját és vérét tiszteli és becsüli meg. És itt már ennél fogva is jobban kell lenni a székely kath. papságnak, mint akárból széles e világon. S ha nem volna ugy, mint egyebütt, akkor is népünk és főleg vezetőinek óriási elfajultságáról, törpe gondolkozásmódjáról

és visszaeséséről tenne bizonyítékot. Tehát itt legkevésbé lehet a papságnak és egyháznak köszönni valója, ha nem ütnek. — A köszönjük meg stb. féle büleselkedésből tehát sem általában, sem részleteiben nem kértünk.

Hogy mint egyebütt, ugy pl. Csíkbán is elvéte akad egy-egy erkölcsileg és szellemileg eltörpült kis hatalmasság, ki nem bir tudatával, hogy nincs igazi hoaszteretet egyházszertetet nélkül és viszont, hogy minden szeretet és hatalomnak forrása Isten s így szeretné az egyházat a világi pl. államhatalomnak alárendelni, minden papot és egyházit lábai zsámolyánál meghasalva és esuszva-mászva látni — nem tagadjuk, de e számba nem jövő potentátók, mint a modern divatos hamis szellem bérenczei nem levén oly veszedelmesek, hogy köszönni valónk lenne nekik, ha nem ütnek, különben is a már hosszurra nyult ezikk keretében nem is érdemeinek meg, hogy behatóbban és érdemlegesebben méltányoljuk; különben pedig tudnunk kell, hogy a kik — bárki fia legyenek azok — az egyházat és papokat üldözik, ütik, vagy erre magukban bizonyos hajlandóságok éreznek, — már bizonyos enyhébb vagy vastagabb legyőzhető vagy legyőzhetlen tévedésben szenvednek s ennek alanyi motívumai szerint rugaszkodnak és ágaskodnak. De azzal, ha hosszú képi türelemmel és a földön gyöngyöket kereső alázattal nekik odanyújtjuk hátunkat, sem nem ragadtuk ki őket szörnyü tévedésükből, sem irtalmasságot nem eselekedtünk velök, sem Isten, sem hazánk, sem önmagunk iránti kötelességeinket nem teljesítettük. Már pedig — ha a ezéltalan oktalanságban teljesen elmerülni nem akarunk — valamelyiket csak temtünk kellene. Hisz csak az ördögi irigységnek lehet ezélja tenni a szép, jó és igaz isteni eszmények ellen.

A modern romlott liberalis korszelem, mint subjectiv: változó: rajtunk áll tehát, hogy erős és összetett akarral addig is, míg lejtőretért útján lejárja magát, ellene küzdve megjavitsunk és helyes irányba tereljük. Hát mit jelenthetnének a „vos estis sal terrae“ és „vos estis lux mundi“ isteni szavak? Isten szava ránk nézve parancs. Ő soha sem tett és mondott semmit sine ratione sufficiente.

V. M.

Hæmon.

Sophokles „Antigone“ cz. szomorujátékának egyik kischerü, de annál jelentékenyebb typusa Hæmon, Kreon király fia, Antigone jegyese. Jelentékeny, mert az a pár sornyai szereplés az ifju természet dióbéjba szorított lélektana, az ifju és öreg közt való viszony morális körvonaloza, az apai és fiúi összeütközés megrázó tragikuma s a pusztító szerelem hatalma a szeretet lágy érzelme fölött.

Ezen utóbbi oknál fogva bátran elmondhatom, hogy Antigone és Kreon, mint fő tragikus alakok mellett Hæmon egyetlen jelenetben való szereplése daczára is tisztán tragikai jellemmé domborul ki s mint ilyen a benne meglévő tragikai követelmények alapján bármikor hálados tárgyát nyújt az arra hivatottak tollának.

Hæmon későn, a darab közepe táján (621. sor) lép fel a kar s illetve Antigonénak, Kreon részéről történt vallatása után.

Az apa fia közeledtét látván, mintegy megnyugszik a heves kitörések után s erősen hiszi, hogy eljárását igazolni

fogja. Mint apa föltétlenül bizik fia vak engedelmességében s lágy érzéssel szól:

Atyád ellen nem jössz haraggal oh fiam!¹⁾
 Hogy a halálnak szentelém menyasszonyod?
 Szeretsz-e mindig, bármí volt az, mit tevék?

De Haemon nem mint fia s nem véletlenül jön, hanem jegyesként, hogy atyját kegyelemre bírja kedvese iránt.

Kreon kezdetben böles oktatásokat ad fiának s ezt annál több joggal teheti, mert Haemon szerint:

Nines töldör oly szerelmi frigy, melynek becsét
 Nagyobbra tartanám, mint böles szándékodat.

Lehet-e esodálni e nyilatkozat után, hogy bizalma teljes fia iránt, még akkor sem szól ellene, midőn jegyesének halálos ítéletéről van szó; lehet-e esodálni Kreonnak mind inkább növekedő kifakadását Antigone ellen s végre az apai szigor fennen hirdetését, midőn így szól:

Atyád akaratát mindennél többre tartsd.

S miért dühöng Antigone ellen? Mert testvére Polyneikes eltemetését — ki hazája ellen a hét argosi vezérrel szövetkezett, hogy ösesét Eteoklest detronizálja, az egész országban megtiltja s Antigone, inkább akarván engedelmeskedni az iratlan isteni törvénynek, mint az emberek sokszor önző parancsának, a tilalom daczára eltemeti.

Valóban Kreon durva, bárdolatlan jellemnek bizonyul itt s az ókori tyramikus kormányzatot eléggé világosan illusztrálja, midőn szerinte:

A kit királyul választott a nép, szavát
 Legyen jogos, vagy jogtalan — követni kell.

s a tiszta erényű és szent kötelmet teljesíthető lány szemébe ildomtalan kifejezéseket vág, midőn így szól fiához:

... a rossz szívű nő oldalán
 Kietlen lesz a férfi házi élete.
 Ne engedjünk a nőnek győzelmet soha;
 Ha esni kell, jobb férfi által esni el.

Haemon még egyszer ifjában ritka böles mérséklettel türelemre, gyöngédségre inti atyját, a nélkül, hogy Kreon tetteinek elbirálásába boesátkoznék meg.

Elmondja, hogy a nép titkon a lány mellett tart, vele együtt érezve sir, aztán Antigone rokona is, mert anyai nagybátyja Kreon, s igen találóan jegyzi meg:

... csak azt ne véld,

Hogy esalhatatlan vagy mindenben, mit beszélsz.

Azonban a szelid kérlelés, mit sem használ, atya viszsztatató magatartása kiveszi sodrából s apja igaz fiának, szuevedélyes, makacs jellemnek bizonyul ő is.

Hogy a lappangó tüzet lángra lobbantsa atyjában, elég egy gyöngéd czézés ezen sorokban:

Legboldogabbnak tartok oly embert ugyan,
 Kinek fejében teljes bölesesség honol;
 De ilyen ritka lévén — az sem oktalán,
 Ki mások jó tanácsából tanulni tud.

Haemon szavait a kar, mint eszményi publicum is helyesli, a Kreon keblében lévő vulkánt azonban kitörésre készíti.

Kezdetben mint atya dühöng s éretlen gyermeknek mondja fiát; gonosznak, elvetemültnek Antigonét s midőn Haemon váltig erősíti, hogy ez az ország meggyözödése is s midőn ettől tanulni nem akar: a királyi fölény érzete is hullámzásba jön Haemon ezen szavaira:

Lásd, most valóban peyhés ifjúkét nt beszélés.

Magáéknak mondja az országot, czinkossággal vádolja fiát s a legmagasabb hangon dobja oda fiának az elfajult szót, hogy daczolni mert.

És itt van a teljes összeütközés, itt Haemon tragikuma, ki látja, hogy veszve van már minden, bátran atya szemébe mondja:

Igen, mert látom, hogy te a joggal daczolsz.

Kreon látván, hogy fia is elhagyta, kinek esendes vértisége tán a lányt is megszabadíthatta volna, halált, szörnyű éhhalált mond Antigone fejére. Haemon azonban nem tágitva felkiált:

Ha ő meghal, még más is sirba száll vele.

Haemon e szavaival azt akarja mondani, hogy ha Antigonét kivégezteti, ő sem fogja túlélni, de az elvakult Kreon ezt is maga ellen intézett fenyegetésnek veszi. Haemon, kit az indulat szintén elragadott, nem czáfolja meg szavainak e hibás magyarázatát, mintha felindulásában észre sem vette volna.¹⁾

Kreon vakmerőnek nevezi, hogy őt a királyt és atyját fenyegetni meri s hatalmas pathosszal kiáltja, hogy majd megtanítja őt, az esztelent, vagyis őt is halálnak adja.

Haemon azonban most is a királyi zsarnokságnak elleneként tünteti fel eljárását, az apát sérteni nem akarja, midőn így szól, melyben különben a czélzat világosan érthető:

Atyám lévén, örültek nem mondhatlak én.

Kreon erre a lányt akarja előhozatni, hogy ott haljon meg fölegénye előtt, de Haemon elrohan.

Többé nem is szerepel a szinpadon, a eselekvény többi szálát egy sziklaüregben kell keresnünk, hol Antigonét Haemon megtalálja s a mely jelenetet multkori tárczámban bátor voltam közölni.

Antigone ugyanis itt felakasztá magát épen akkor, midőn Haemon ráakadt. A boldogtalan fölegény levágja, de nem segíthet rajta már. Kreon szörnyű tettét megbánva poroszlókkal indul felkeresésökre és rájok is bukkan. Haemon karddal tör atyjára, ki egy szökéssel megmenekül ugyan, de Haemon szégyenérzetében és fájdalomában, Antigone hullt teteme mellett kardjába dől.

Ime a szerencsétlen ifjunak valóban feldolgozásra méltó tragikus sorsa, kinek gyászos vége méltán megérdemli szomorúsággal teljes részvétünket.

S mindez miért történt? Megmondja később a hirmondó az embereknek intő példát adva:

Hogy minden baj közt legnagyobb a döreség.

Embery Árpád.

Uti emlékeimből.

Prokupek Samueltől.

[Folytatás.]

V.

(A Bóden tó környékén.)

Kaufbeueren városan túl a vidéknek képe változatosabb alakot öltött fel. Bár az eső még nem szünt meg, jól ki lehetett venni a bajor felföldnek hegyeit. A coupéban társalgásba elegyedtünk egy kempteni orvossal. Nagyon kíváncsiak voltunk mikép vélekedik Kneip es rendszere felől. De hát az orvos ur nem igen nyilatkozott határozottan, inkább „bis, redibis“-féle válaszokkal tractált. Kempten város indó, házában 10 percig megállott a vonat, siettünk is ez alkal.

1) Csiki G. fordításában.

1) Csiki G. Jegyz. Antig.

mat felhasználni rohanván a bufféthez. Vasárnap levén, annyi néptömeg gyült össze a különben nagyvárosias indóházban, hogy alig lehetett mozogni. Legszámosabban valának képviselve a hadiak, a „kaiser jágerek“ nek itt állomásozó ezredéből. A minap ugyanezen „Kaiserjágerek“ zenekara Vörishofenben volt vendégszerepelné. Meglehet, hogy csak a leggyengébbjét küldik oda, de annyi bizonyos, hogy szereplésük nem vált dicsőségükre. A „Vandelbahn“ harsogott ugyan a réz-hangszerek zajától, de a hibás ütények, fals hangok minden zeneértőt mérföldnyire kergetének el onnan. S most itt a kempteni indóházban eme „Kaiserjágerek“ nek nem a zenekara, hanem a legénysége kergetének gyorsan vissza csupénkba néhány udvariatlan oldallökésekkel. Kempten különben gyár város; itt van a kath. művek kiadása által érdemeket szerzett Közélcég is.

A vidék regéyves, a bajor alpok óriásai meredezni kezdenek; a házak alpesi jellegűek, fedelük kötömegekkel lenyomatva. Egy pillanatra betekinthetünk a sonthofeni völgybe, melynek háttérében a hóval fedett allgani alpok csusai fehérlenek.

Immennstadt városkán túl háromnegyed óra hosszat halad a vonat az Alp-See partján. Majd szélesebb, majd szűkebb a tó, tulsó partján óriási hegyek merednek az est homályában s midőn a tó vizétől elbucszunk, éjhomály borult le a földre, melyet az újhöld gyenge fénye nem volt képes eloszlatni. Azért teljes resignatióval huzódtunk meg a coupé szegletében. A vonat egyhangú dühörgésbe egy-egy állomásnál vasárnapi kedélyű rikoltozó hangok vegyültek s aztán a kiállhatatlan hangu kalauznak ordítása, ki rossz kedélyben lehetett, mert a ki és felszálókkal ugyanesak éreztette hatalmas voltát.

Este tíz óra lehetett, midőn Lindau indóházába megérkeztünk. A perron feltűnően üres volt, alig ögyelgett egy pár ember. Bérkocsisok, omnibuszoknak híre se hamva. A rejtély azonban nemsokára meg lett fejtve. A város alig van 100 lépcsőnyire; csak egy hid választja el az indóháztól. Most azonban szállást keresni. A város szállodái zsufoltig teltek, ép az nap érkezett Münchenből vagy 400 kójutazó. Ott állottunk tehát határozatlanul az éj néma esődjében; Gottfried hatalmas lárnozott s már attól tartottam, hogy a városka rendezése utoljára még ingyenes lakásban részesít, midőn megkönyörtült rajtunk a „Krone“ esizmatakarítója s egy magán házhoz elvezetett, hol elegáns berendezési szobát kaptunk. „Szerencse a balsorsban“ kiállott fel Gottfried s én igazat adék neki. Az éj esendjét itt nem zavará kocsizörgés, mert e „Bödöntői Velence“ ben koesi sínes talán, ép úgy mint ott az adriai tenger mellettiben, csak egy-egy müncheni kiránduló csoport ékes zöngeményei veszélyeztették a derült idő beálltát.

A „sváb Velence“ a Bóden tó egy szigetén épült. Bajorországnak kikötője, élénk forgalommal bír. Birt az elmúlt időkben is, midőn szabad birodalmi kikötő volt. Régiségéről tanuskodnak még a helyenkint épségben álló falak és toronyok. A kath. plebánia templom a lutheránus mellett áll, csakhogy szebb, stilszerűbb. Kivált beiseje majdnem pazar fényű. A plebános, egy nagyon elegáns középkori férfi, készséggel engedte meg a misézetést. A sekrestyében forgatván a templomot látogató idegenek könyvét, Magyarországból majdnem senkinek sem találtam meg nevét.

A kis városka nagyon kedves benyomást tesz az idegenre. Házai többnyire emeletesek, üzletei majdnem nagyvárosiasan fényesek. Legnevezetesebb látónivaló a tanásház, hol sok régiség van összehalmozva kivált a várost érdeklők. Van egy nagyterme, hol egykor birodalmi gyűlés tartatott. Az előcsarnokban Lindau híres emereinek arcképei függnek, csupa lutheránus pásztorok. Mert Lindau sok ideig tisztán protestans város volt.

Hamar kiértünk a kikötőből. Elöttünk a Bóden tónak vize hosszában végnélkülínek látszik, míg szélességében határolják a szemközti fekvő hegyek. A kikötőben több indulásra készen álló hajónak kürtője füstöl, utazók csoportjai kelnek-járnak. A kikötő bejáratánál a 105 lábnyi magas világító torony meredez, ezzel szemben egy óriási kőoroszlán. A téren meg második Miksa érekszobra emelkedik.

Délután egy órakor felszállottunk a Bregenz felé induló hajóra. Nagyon okos berendezés, hogy az utasnak nem kell a jegyváltással bibelődni. Fel száll a hajóra, menetközben hozzája jön a pénztárnok, s felszedvén az illetéket a jegyet füstént átadja. A ki utazott valaha gőzhajón, csak az ismeri ezen utazásnak kellemes voltát. Hozzájárult, hogy a Bóden-tó esendes volt, a legkisebb szél sem futt. Azóban az átellenünkben elterülő vidéket párafelhő fedte el előttünk.

A Bóden tó hosszúsága 63 kilométer, szélessége hol legnagyobb 12 km. Legnagyobb mélysége 276 m. Kis tenger, melyet Schweicz, Ausztria, Baden, Bajorország, Württemberg határolnak. Öt országot tehát egy nap lehet érinteni rajta s általa. Táplálja a Rajna, mely a svájcei Graubünden kantonban eredvén átfoly benne. Nagysága miatt nem bír a svájcei tavak regényességével; környéke sem oly megragadó, de a minduntalan váltakozó tájkép, új helységek, hegységek sok helyt valódi meglepetést eredményeznek.

Alig egy negyedórai utazás után fejtünk az osztrák part. Vorarlbergnek erdőkkel koszorozott hegyei s azok aljában hosszában elterülő Bregenz. Mondják, hogy a Bóden tavak legszebb szeglete az osztrák part. Bregenz, mint Vorarlbergnek fővárosa majdnem nagyvárosias kinézéssel bír. Kivált a középületek fényesek és számosak.

Tehát annyi idő után újból osztrák területen állunk! A „közös hazá“ nak e kis szegletében otthonias érzés kezdett elfogni, kivált midőn láttam a kedves finánczokat. Megint podgyászvizsgálat! Csakhogy becsületökre legyen mondva, emberül viselték magukat s hamar átbocsátottak.

A parthoz közel fekvő „fekete sas“ fogadott védő szárnyai alá. Melancholikus hangulatban voltunk mind a ketten, hiszen Gottfried holnap tovább volt utazandó bérezes hazájába, én meg Schweiczba szándékoztam, tehát az elválás órája nemsokára itt van.

Vándorlásunkat a város utcáin megkezdettük. Meglátogattuk folytonosan emelkedő uton a sz. Gall plebania templomot, mely ósrégi tiszteletre méltó épület. Körülötte a temető. S az után fél órányi idő alatt felmentünk a Gebhardsbergre. Arnyékos erdők közt vezet az út. A magaslaton van a sz. Gebhard kápolna. A Gebhard hegyről gyönyörű kilátás nyílik az alatt elterülő Bóden tóra és környékére le egész Konstanzig, melynek domja kedvező világításnál tisztán kivehető. A magas hegyektől koszorozott tó, partjain elterülő kisebb-nagyobb helységek, villák egy tündérországhoz hasonlítanak. De lassankint délnyugatról köd emelkedik s fátyolként elfüdi a tündéri látványt.

A régi város az új város közepén fekszik meredek magaslaton. Mint egy ősrégi kornak tiszteletre méltó maradványai meredeznek a várnak kopott falai. Utcái üresek, a szegény nép lakja és oly lehangolóan hatnak a kedélyre. Minő ellentét a völgyben elterülő új város fényes épületeivel s mozgalmassal utzáival. Majd felmentünk a kapuczinusok vármagassága kolostorába is s forró fobászokat küldöttünk az istenanyjához, kinek tiszteletére gyönyörű lourdesi kápolna van emelve.

Majd megfürdöttünk a fényes berendezésű fürdőben, a Boden tóban; kijövet katona zenekar hangjai hangzottak, a jágerék jöttek haza a gyakorlóról térről. Mintha a hangokban egy kis viszhangot találtunk volna onnan hazulról, oly jól esett hallgatnunk. Ki nem utazott soha külföldön, csak az nem értheti, mily jól esik az embernek, ha akárminő csekély hazai emlékezésű tárgyat lát, hall.

Másnap reggel hat órakor Gottfried kikisért a kikötőbe. Én Lindauba valék visszautazandó, hogy onnan Konstanz felé tovább utazhassak. Gottfried pedig nyolc órakor vasuton indult el Feldkirch felé. Érzékeny bucsut vettünk. A két heti együtt-lét közelebb hozott egymáshoz s most nehéz volt az elválás. De hát találkozás és elválás az élet! Sokszor csak a kedves emlékekben maradunk, mert a világ nagy, a viszontlátás alig lehetséges.

Most nemsokára a harmadik országba érkezém Badenbe, hová Konstanz tartozik. A város festőiesen emelkedik, műsterének tornyai messze kiemelkednek. Lakosainak száma 14000, nagyobb részt katolikus. Történeti multja nagy. Hányszor fordultak meg falai közt a német császárok, hány-szor gyűléseztek benne. De leghíresebb lett az általános egyházi zsinat által, mely 1414—1418-ig tartatott benne.

Konstanznak legnagyobb nevezetessége a műster román stýlban, melyhez a későbbi korban goth kiegészítések járultak. Magas értékkel bírnak portalai faragványokkal Krisztus szenvedésének történetéből. Karzatán 72 pompás faragványu stáillum. A templom belseje monolitt oszlopaival imponans benyomású. Számos emlék epitaphiumok. Kápolnái közül legszebb a Konradi kápolna Hussra vonatkozó freskókkal. Nem messze a kápolnától bejárat a káptalani épületbe, hol a híres Vincent-féle gyűjtemény van, mely kivált üvegfestményeivel messze földön páratlan.

A profán épületek közül a Kanzeigebäude figyelemre méltó. Ez egy imponans renaissance építmény, egész frontja tele freskókkal. Távobabb az altes Kaufhaus, hol a zsinat alatt conclave tartatott és V. Márton pápa megválasztatott. A termekben hasonlóan festmények és gyűjtemények vannak. A „múzeum Costanziae“ kivált praehistoricus gyűjteményekben, a zsinatra s a város történetére vonatkozó emlékekben gazdag.

A protestantismus és az egyház gyűlöletében vele karöltve haladó szabaddóműves liberalismus nagy garral szégyen-foltnak tüntetik fel s egyedül az egyháznak tudják be Huss és társa Prágai Jeromosnak 1415. júl. 6-án történt megégettetését. Nem veszik tekintetbe, hogy abban a világi hatalomnak milyen nagy része volt, nem veszik tekintetbe azon kornak felfogását. Bezzeg, ha Servet Mihály megégetéséről van szó, mélyen hallgatnak. Szóval igazságtalan mértékkel mérnek.

Azon helyre, hol a megégettetés történt, óriási sziklát helyeztek. Különbösen a város telve van Huss-féle emlékekkel s a Badenben újabban felébredt liberalis áramlat ugyancsak igyekezett a csak „martyr“-nak emlékeztetést feleleveníteni.

Konstanztól bucsut véve újból Lindauba hajóztam, hogy onnan Romanshornnál a sváiczi parton kiköthessék. A Boden tó fehéres ködfátyollal volt borítva, melyből olykor-olykor egy egy gőzös vagy vitorlás hajó kibontakozott. Elhaladunk Mainau sziget mellett, mely a badeni nagyhercegnek kedvenc nyaraló helye. Az egész sziget egy virágos kert s e kert között emelkedik a várkastély. A szigetet kirándulók is meglátogatják, de a nagyherceg egyenes kívánságára semmi folyadékot még sört sem árulnak a kis restaurációban. Három órai hajókázás után végre előtűnt Romanshorn kikötője s a kikötő közvetlen szomszédságában az indóház. A podgyász vizsgálaton hamar átesvén a nyüzsgő néptömeg közé vegyülten vártam a Zürich felé menő vonat elindulását.

Kisebb közlemények.

Aranymise.

„Neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo sunt.“

Hogy ki ez a „lucerna“, hol világít és hogyan? — mondja az alábbi classzikus szép levél, melyben a gyergyókerületi papság e hó elején gyönyörködött:

Reverendissime Domine Archiepiscopo!

Domine Domine amantissime!

Singulariter colendissime!

ac

Admodum Reverendi Domini Parochi

laborum consocii dilectissimi!

Quum indubia ac certissima — Reverendissima Dominatio Vestra — ac Venerabilis hujus Gyergyóiensis districtus dignissimus clerus — erga indignitatis meae ad limina instantia solemniter praebuerit argumenta, — ingratum me cernerem hunc thesauro pretiosiore favorem pio non recolere animo, — liceat hunc in finem praepremis pro manifestatis charis sensibus, in tesseram gratitudinis, humillimas reserere grates, ac una enixissimas submittere preces.

Conscius indignitatis ac imbecillitatis meae, festum istud mihi jubulare, in diem 6-am octobris anni praesentis 1891-i incidens, omnin secretum futurum oro, ne — ut parabola utar — judaeis scandalum, gentibus stultitia et aenigma fiam, — pluris enimvero enim aestimo vilem pauperie junctam honestam sortem, exaltatis indecentibus honoribus et bonis, — et mihi amantissimorum fratrum mihi indubie charorum secretum consortium — saeculi palam et publice manifestatis utique ambigue assentatis illecebris, — eo a potiori, quum ipse sim conscius imbecillitatum illarum, quibus decursu dimidi seculi mihi pugnandum erat, et ni altissima divina gratia defectus et ignorantias meas, ac altum beatae Deiparae petrocinium succollissent, — vires propriae nihil profuissent; adeo, ut cum gentium apostolo lubens et gratus profiterar: „gratia Dei sum id quod sum, et gratia ejus in me non fuit vacua, sed abundantius illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia Dei mecum.“

Eidem inaeestimabili gratiae in acceptis refero: sanam longaevitatem, huicque junctas — ne dicam — juveniles vires.

His perpensis: Votum vovi Domino, anno et dei presbyteratus mei Quinquagesimo novum foedus pangere, partim ut pio recolens animo pro divinitus praestitis auxiliis condignas referam gratias, partim humillime orans, ut dehinc quoque ad extrema usque vitae potentissima succollare non dedigneretur manu.

Dum interim piissimo huic voto parere gratus intenderem, fides ac enixissimis precibus aram pericardiorum amantissimorum meorum consociorum laborum accedere sustineo, orans: ut intentioni meae assentiri velint.

Quum servus inutilis, mundo ignotus, ambitionis omnium expertus — sub modio — quin publicitatis argumentum, aenigmaque fierem, statim: 50-um presbyteratus mei Jubilaei annum ipsa die ordinationis in 6-am octobris, octavam sancti Michaeli archangeli charae nostre Transsylvaniensis dioecesis patroni incidentem, hora matutina 10-a sub manu ductione amantissimi Reverendissimi Archidiaconi et assistentia aliqua — sine ullo sacri sermonis encomio — in consortio dilectissimorum meorum fratarum mysteria divina recolere.

Quam diem ut indignitati meae dicere dignentur, Reverendissimum Dominum Archidiaconum et singulos hujus Districtus A. R. Dominos Sacerdotes peramanter invitare gratis, sima mihi provincia obtigit, et ut preces hae effectum mihi omnino gratum sortiantur — orat:

frater fratrum
Betegh Emericus m. p.
pastor ovium ad ripas
Marusii, in eremo:
pone montem S. Crucis.

És megjelent a kerületi papság — közbejött akadály miatt nem ugyan 6-án, hanem két nappal később — hogy üdvözlét szeretett paptársá és nevező hálaimájának hangjai közé vegyítse; örömmel egybegyűlt, hogy az oltár szolgálatában eltöltött zajtalan élet 50 éves történetéből merítsen lelkesedést a multra, erőt és bizalmat a jövőre nézve.

Megható volt és feledhetlen ez ünnepnek minden momentumuma.

A papi hivatal glóriája ragyogta körül azt a kis csapatot, mely templomba induló jubilánsunkat teljes papi ornátusban körülvette s legdrágább ékszerünk esillogott azon könnyben, mely szeretett főesperesünk szívből jött üdvözlő szavaira szemünkbe lopódzott.

A kölcsönös üdvözlés után megindult a menet templom felé a 600 lelkes hívőből álló Mária társulat sorfala között; s midőn az oltár lépcsőjéhez értünk, s kedves jubilánsunk szívreható intonálására papság és hívek ajkán felhangzott az a gyönyörű „Magnificat”, a szférák zenéjét véltük hallani s a jó Isten mosolyát látni, ki bizonyára örömmel tekintett le a tiszta szívek áhitatára.

„Téged Isten dicsérünk!” — éneklé tovább érczes hangján az ifjú jubiláns; s 73 évnek hálája szállt fel e perzsen az ég Urának zsámolyához. — E hálaimában ott láttuk az isteni kegyelmet, mely élete minden napjaiban oldala mellett állott, hogy soha le ne tévedjen arról a nehéz és göröngyös ösvényről, melyen öreg napjainak örömét és büszkeségét — a hiven betöltött kötelesség boldogító tudatát 50 éven át a sok tövis közt is annyi lelkiismeretességgel s oly lankadatlan szorgalommal gyűjtögette.

Ritka kedvességgel beszélt el mindezt ékesszavu főesperesünk, ki Evangélium után szószékre lépett, hogy a munkanapok

deczára is zsúfolásig megtelt templomban összegyűlt híveknek a mai ünnep jelentőségét megmagyarázza.

Megkapó hasonlatok s élénk színekkel ragyogott e szép beszéd, mely midőn az 50 év történetének egy egy feltűnőbb lapját mutatta be, minden szem jubilánsunkra tekintett, ki szerényen megvonulva nem esekély küzdelemmel igyekezett beletörődni a gondolatba, hogy minden tiltakozása deczára is magáról kell hallania.

Csak midőn elhangzott a szónok ajkán a felhívás: Imádkozzál! imádkozzál! akkor emelkedett föl helyéből, akkor eredtek meg könnyei, s akkor érezte igazán, hogy e pillanatban szívének minden dobbanása egy-egy forró imádság dicsőségesen uralkodó szentatyánk, egyházunk, hazánk, királyunk, szeretett főpásztorunk s jó híveinek jóléteért, boldogságáért.

Nem is késett e könnyek jutalma, mihelyt a szónok beszéde végén ünnepségünk fénypontjához ért, s a jelenvoltak általános öröme felolvasta kegyelmes főpásztorunk meglepő leiratát, melylyel jubilánsunkat megtisztelni kegyes volt.

Ime a főpásztori szó, mely mellett minden további bizonyítékaim elhallgatnak:

„Főpásztori szívem egész örömevel emlékezem meg N. Tisztelendőséged közeledő 50 éves áldozári jubileuma alkalmából azon lankadatlan munkásság, serény tevékenység és önzetlen fáradozásokról, melyekkel N. Tisztelendőséged 50. évi működése alatt az ifjuság vallás-erkölcsös nevelése és a hívek lelki üdvének gondos munkálása által Isten dicsőségét és az anyaszentegyház javát sikeresen és elismeréssel méltólag munkálta.

Félszázados sikeres működéséért fogadja N. Tisztelendőséged főpásztori hálás köszönetemet, ki szívből kérem Istent, hogy N. Tisztelendőséged további életét és hasznos törekvéseit szent kegyelmével állandólag támogassa, és áldásával sikeresekké tegye.”

Igy áldotta meg őt a főpásztor, s ő megáldott minket.

Mélyen megható jelenet volt az, midőn mise után papság és hívek eléje térdeltünk, hogy áldást kérjünk munkánkra attól, kit a kegyelmek Atyja oly bőségesen megáldott: szem nem maradt ott szárazon, midőn az 50 évvel előttem mép puha, sima kéz helyett, ma már szakadatlan munkától felbarázdázott tenyerét érinték ajkaink.

Igy végződött be a hála, hogy ismét kezdetét vegye az üdvözlés.

Mihelyt ugyanis — felmenetünkhöz hasonló sorrendben a plebániális lakba térünk, a három derék oltárya: eskütsznádi Betegh Susanna özv. Angeleszku Györgyné, Mikó Julianna szárhegyi Nagy Imre huszárhadnagy neje — mint az ünnepelt közeli rokonai, és Isten dicsőségének az ő egyháza díszének áldott lelkű pátronája remetei id. Melli Istvánné ő nagyságaik, — majd az egyháztanács, Mária-társulat, politikai község képviselői s a tanítói testület vették körül a jubilánst, ki előtt a szép üdvözlések és meglepő ajándékoknál csak a szívek őszintesége lehetett becsebb.

Kettőre járt már az idő, midőn az ovációk bevégeződtek s végre szerepükhöz juthattak a gazdagon terített asztalok, melyek körül a fentiszelt oltárya és kerületi papságon kívül a tanítói testület és Remete község notabilitásai foglal-

Mondanom sem kell, hogy tősztokban sem volt hiány, melyeknek sorát jubiláns kezdette meg, könyekkel vegyített poharát gyönyörű szavakkal emelvén szentséges Atyánk, apostoli királyunk és kegyelmes főpásztorunkra, mely mindhárom köszöntést állva hallgattunk.

Az „emelkedett hangulatból“ pedig híven gondoskodott derék Benkő bátyánk, kinek szellemes ötletei mellett jókedv-ért sohasem szoktunk a szomszédba menni.

Ebéd után elbuesztunk szeretet-jubilánstól, szívünkben egy maradandó kedves emlékekkel s azon hő ohajtással, hogy addig is míg betelik a remény: „Ego ero merces tua magna nimis!“ — Deus per multos annos „et vires tibi sufficiat, et uberiores quoque fructus largiatur!“ *)

Gy. Szt. Miklós . . .

—g.

— **Római levél.** (III.) Róma, 1891 oct. 1. A felkelő nap sugarai már megaranyozták a hatalmas kupolát, mire odaérkeztünk. Reményem oda volt a zajgó néptömeg láttára, mely szt. Péter terét előzónálta, hogy ő Szentsége miséjét meghallgathatom. 9 óráig tartott a reménytelenség, midőn mindinkább és inkább kezdett a tömeg oszolni, mert látta, hogy engedély nélkül be nem mehet. 10 óra lehetett, míg Péterben egy igen jó helyhez juthattam. A hevülő ifjúság még addig sem volt képes magát uralni, míg ő Szentsége bejött volna; folytonosan hangzott a hévvel telt „éljen a pápa-király.“ E lelkesedés valóban akkor gyult lángra, midőn ő Szentségét díszes gárdistái hozták, hogy a legszentebb áldozatot bemutassa. Az angyalokat véltem hallani, onnan felülről, midőn énekelni kezdett szt. Péter kara. Itt hallottam legelőször tapsot a templomban mise végével, a mint ő Szentsége ment ki: a tűz nem elégedett meg a „viva“-val, hanem kezét is verte össze, csak hogy valamiképp kifejezést adhasson belsejének.

Kedves Barátom! A szt. Péterben vagyunk, egy kissé álljunk meg, vegyük szemlélőre röviden az egyeseket: phantáziám már a lehetetlenségig fokozta szt. Péter arányait és ez lehet oka annak, hogy midőn megpillantottam, nem találtam eléggé kolosszálisnak ifjúkori álmaim legszebb tárgyát. Azonban lassankint közeledve feléje, éreztem gyarlóságomat és semmiségemet! Annyi bizonyos, hogy rendkívüli hosszú főhajójának óriási cassettaekkel díszített dongaboltozatja mérsékli az imponans hatást.

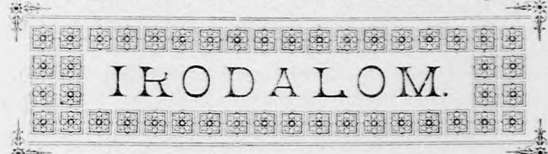
Középen a kupola alatt szt. Péter sirja van; kettőzött léptekkel siettem ide, hogy elvégezzem imáimat és egyúttal teljesítem ismerőseimnek tett azon ígéretemet, hogy megemlékezem róluk az örök városban is; s miután innen mintegy középpontból megtekintettük, vegyük részleteiben.

A bejáratnál jobbra van a „Capella de la Pietà“ Michel Angelo világhírű szobra. A boldogságos Szűz, az anya mély tájdalemben elmerülve tartja Űdvözítőnk sz. testét. Azon ellenvetésre, hogy a sz. Szűz alakja nagyon fiatal, M. Angelo így válaszolt: „Szemem előtt a szeplőtelen tisztaságnak sz. alakja lebegett, kinek arcán nem volt barázdlat az emberi gyöngesség.“ Középen van a sz. kereszt-kápolnája, mely fölött jelenleg diadon uralkodó pápánk névelődjének, XII. Leonak síremléke van. Csak itt, alig pár lépésnyire, van a nagyszerű toscanai Margit grófnő síremléke; érdekes Sparanza domborműve: „VII. Gergely Canossában feloldja IV. Henrik császárt az egyházi átok alól.“ IV. Sixtus nagyszerű síremléke mellett XIII. Gergely látható, a mint a

*) Tiszta szívűvel látunk meg mi is a már elhangzott és még elhangzó üdvkivánatokhoz. Szerk.

naptárt javítja. A szentély felé haladva szebbnél szebb mozaikművek tárulnak elő, a melyeknek technikája annyira tökéletes, hogy kész freskóknak tartaná az ember. Egy festett kép van csak s az sem sikerült.

A szentélyben foglal helyet a híres s tiszteletre méltó „Tribuna de la cathedra“ a melyet de Rossi, a katakombák halhatatlan archeologusa, a II-ik századból valónak mond, s a melyet Sz. Ambrus, sz. Agoston, sz. Anasztázus és arany-sz. ju sz. János tartanak. A szentélyből visszajöve másik oldalon ismét a pápák nagy kivételű emlékszoobraival találkozunk. Itt Berminitől az igazság és szeretet képeivel VIII. Urbán, ott III. Pál De la Porta Vilmos nagyhirű alkotása. Többséket mellőzve — hisz minden egyesről úgy sem referálhatok — a kereszthajó balszárnyában vannak föllállítva a gyóntató székek megfelelő feliratokkal: pro lingua Hungarica, Anglica, Germanica stb. A kereszthajó közepén Palaestrina sirja áll, kinek lángesze az elfásulásnak indult egyházi zenét restaurálta. Ennek szomszédságában van VII. Pius s VIII. Ince papák emlékszoobrai; közben „Capella del Choro“, hol a vatikáni káptalan és papság végzi isteni tiszteletét. Sajátságos az a harmónia, a mi az egyes emlékszobrok között feltalálható; mindannyian pyramis alakot vesznek fel; a mellékszoobrok pedig há kinyomatát képezik az illető pápa jellemének. A legutolsó kápolna, balra a bejáratnál a keresztelő kápolna. Így hordoztatnak meg futtában, igen sokat mellőzve, inkább a látottak egy részét felsorolni, semmint azokról bírálatot hozni akartam. Még egyszer sietek a hatalmas kupola alá, hogy élvezhessem lelkeim nyugalomát az apostol sirjánál, hogy még egyszer tárhassam elő szükségemet s kérjem hathatós pártfogását a sziklaférfinak, a kinek a nagy ígéret tétetett: „a te hited nem fog soha megfogyatkozni.“ Délután fogunk a Vatikánba menni; siet mielőnként azért az anyagi dolgokkal, hogy szellemi szaranyaim föltreállhasson a tudomány és művészet ama napjához, mely sok évszáz óta hinti a földre élő és éltető sugarait. . .

* **Értesítés.** Van szerencsém jelenteni, hogy a papi adomák, ötletek és jellemvonások II. kötetét sajtó alá adtam, mely gyűjtemény Fráter Jukundian czim alatt néhány hét múlva meg fog jelenni. Tisztelettel kérem az I. kötetnek (Páter Hiláriusz) megrendelőit, sziveskedjenek értesíteni, vajjon e II. kötet megküldését, mely káplánok, paptanárok, szerzetesek, kispapok, atyafiak és derült kedélyű Fráter Josephus válogatott adomái fogja tartalmazni, — ohajtják-e?

Egy fűzött példány ára most még 1 frt 20 kr. a kötötté pedig 1 frt 70 kr. Megjelenése után valamivel drágább lesz. Eger, (lyceum), 1891. okt. 19. Babik József, tanítóképző tanár.

— **Személyzeti.** Kis András úrnis és pap Küszvényes-Remetére segédlelkész-tanítónak kinevezetett.

— **A tanári fizetések emelése** az állami középiskoláknál úgy látszik mégis tényre fog válni az 1892. évi július 1-től fogva. A mint tudjuk, a hivatalnokok fizetésének javítására a pénzügyminiszter közel másfélmillió forintot vett fel. Ebből egy bizonyos összeg eszék a középiskolai tanárok javára is és pedig ilyen formán. A fővárosi tanároknál 3 fizetési fokot különböztetnének meg. Az I. volna 1400 frt, melyhez járulna az ötödik évben 140 frt quinquennium; a II. fizetési fok kezdődne a 8-ik év elején s lenne 1600 frt, melyhez a 10 ik év végén quinquenniumul 160 frt járulna, a 14-ik év végével ez az 1760 frtnyi fizetés kiegészül 1800 frt alapfizetésre, a következő 15-ik év végével növekedne 180 frt quinquenniummal. A III. fizetési fok ez az 1800 frt lenne, melyhez 3 ik, 4-ik, 5-ik quinquennium gyanánt mindannyiszor 180 frt járul. Mostani szálláspénzük 500 frtra emeltetik. E szerint egy 26-ik szolgálati évben levő tanár összes nyugdíjba beszámítható fizetése lenne 2340 frt és azonkívül 500 forint lakáspénz. Ez a jelenlegihez képest 540 frtnyi javulást mutat. Avidéki tanároké 2000 forintra emelkedne, míg most csak 1700-ra, szálláspénzük pedig 350 lenne a mostani 200 frt. helyett. A helyettes tanárok a fővárosban kapnak 900 frt fizetést és 300 frt szálláspénzt; vidéken 800 forint fizetést és 200 forint szálláspénzt. Természetesen ez még csak versio, de van okunk állítani, hogy legnagyobb valószínűséggel ez fog megfelelni a tényleges tervezetnek. Ha nem is elégíti ki a vérmesbbek reménysegeit, de határozott javulást mutat a jelenlegi állapothoz képest s azért örömmel üdvözöljük a magunk részéről, mert hiszen ez is sok nyomort fog enyhíteni és sok aggodalmat eloszlatni. Ezek az állami professor urak, kikre a mi tanáraink Sanyaró Vendel-féle megbocsátható irigységgel tekintenek, még 3000 frtnyi évi fizetéssel sínesenek megelégedve, még vérmesebb reményseget táplálnak. Jól is teszik: érzik és felfogják tanári hivatásuk méltóságát és nehéz kötelmeik súlyát. Hát mi?!

— **A jövő hírlapirodalma.** A hírlapi tudósításról lehetetlen írni a nélkül, hogy az ember Amerikát is ne idézné. Ki hatolt három ízben Afrika vadonjain keresztül és ki találta fel és interviewolta Livingstonet? A Newyork Herald reportere, Stanley. Egy másik, a ki a mormonok felől akart bővebbet megtudni, Newyorkban felszáll a vonatra, azon tölt öt napot és öt éjjelt, a szalon waggonban megírja naponkénti emlékeit, azokat utközben a levélszekrényekbe dobja s Utahban megérkezve, egy órai kihallgatást kér az egyik egyházi főtől. Egy másik hajóra száll és elutazik a Sandvich-szigetekre, csak azért, hogy újdonságjait hírellel szolgáljon olvasóinak Honolulu uralkodójáról. Amerikában még ma is nevetnek azon, a mi Parker-tábornok temetése alkalmával történt. A kormány haragudott J. J. Smithre, kit a reporterek királyának neveztek, és nem adott neki a gyászszertartásra szóló belépti jegyet. Smith a kénytelen át hatolt be a halottas szobába, hol a tömeg közé rejtőzött. Egy széken megpillant egy kalapot és a kalapban egy papirtekercset. Smith megnézi a tekercset. Minő szerencse, ez a tekercs tartalmazza azt a beszédet, melyet a pap a sírnál mondani fog. A többit könnyű kitalálni. Midőn a pap valamivel később el akarja mondani a szokásos isten-hozzádat, nem találja meg tekercsét és más beszédet kénytelen improvizálni. Ez alatt az újság mársajtó alatt volt és néhány perczel utóbb az autentikus szöveget közölte. Egy másik reporter éjnek idején a szabadban járt és ott egy holttestre bukkant. Mit tegyen már most? vigye el a rendőrséghez? Nem; hanem elhagyta egy elhagyatott helyen, másnap úgy tett, mintha véletlenül fölfedezte volna és sietett a rendőrséget fölfedezéséről értesíteni. De nyomban rá szerkesztőségébe rohant és átadott két teljes kolumnát, melyet szobájában előre irt meg és két órával utóbbi a város összes utcaiban azt kiabálták:

„Titokzatos gyilkosság! fölfedezte szerkesztőségünknek egy tagja.“ — De minden változik. Valamint a sajtók mechanizmusa teljesen megváltozott, azonképen a modern tudomány a reporterséget is meg fogja változtatni. A táviratos újságok idővel nem lesznek egyebek legendánál. Helyet a fonografoknak! Helyet a telefonoknak! A telefon már ma is ezer meg ezer szolgálatot tesz. A főszerkesztő arra használja, hogy tudósításokat vesz át, utasításokat ad, vagy munkatársával beszél. A levelezők telefonon küldik tudósításait Budapestre Bécsbe, Párisból Brüsszelbe és néhány hét múlva Párisból Birminghamba. A Szajna, a Duna, a Ganges partjáról nemsokára úgy fognak beszélgetni, mintha egymás tözsomszédságában lennének. Ma már arról van szó, hogy Edison újra hozzá látott amaz eszméjének megvalósításához, hogy beszélő újságot adjon ki. A siketeknek talán nem lesz nyükkre az új találmány, de a vakok bizonyára örömmel fogják üdvözölni. Az előfizetőknek, kiket drót köt össze lapjukkal, nem lesz egyéb dolguk, mint hogy megnyomjanak egy billentyűt és hogy hallgassanak. Nem csak a legújabb híreket fogja meghallani, hanem a pap prédikációit, a legújabb operát, a miniszter beszédét is; még azt is meg fogja tudni, hogy hol tapsoltak vagy piszegettek. A szónoknak lehetetlen lesz a sztenogrammot retouchirozni. A villamos huzalok végtelen sokasága fogja az egész földet körül hálózni. Mindenüvé el fogják vinni a híreket: a hírlapíró dolgozó szobájába, innen pedig az előfizetőkhez és a kávéházakba. Aztán ki tudja, nem fogják-e unokáink feltalálni a távollátás művészetét? Ezzel a találmánnyal aztán lehetséges lesz a színészeknek, színésznőknek és egyéb híres embereknek nem csak szavát, hanem játékát és minden mozdulatát is megörökíteni. A huszadik század polgárainak esekély előfizetési díj mellett módjában fog állni, hogy mindennap testi szemei elé idézze a világegyetem élő diorámáját és hogy folyton érintkezésben legyen az összes emberi nemmel. Ekkor aztán az újságírás oly tökéletes lesz, hogy nem is lesz többé újságírás. Valahogy ma a könyv helyébe a hírlap lépett, azonképen a hírlapot el fogja nyomni a telefon és a fonograf, s akkor a „Közmuvelődés“ is boldogul!

— **Pályázat** a csik-szentléleki tanító állomásra. Jövedelmei: rozs kepe 60—70 kalangya, zab k. 70 k., ospora 10 frt, fenyő tűzifa 38 szán, stóla 10 frt, mellékjövedelem 10 frt, kánonika szántó és kaszáló 5 hold 562 öf, az egyházmegyei kiegészítő alaphól 60 frt és lakás, gazdasági épületek s veteményes kert. A kántortanító teendőin kívül köteles harangozni s a sekrestyési teendőket végezni. Pályázati határidő f. é. nov. 1. — Személyes megjelenés szükséges. Csik-Szentlélek 1891. okt. 18. — Az iskolaszék.

— **Pályázat.** A Csik-Szent-Tamási rkath. segédkántortanító állomásra, melylyel a harangozó és sekrestyési teendők végzése is össze vannak kötve, pályázat hirdettük. Ezen állomás jövedelmét képezik: 1) Tisztességes külön lakás, szoba, konyha, kamara és pincével. Veteményes kert. Istálló és eszír. 2.) Kepe ezimen 38 kalangya ősz rozs, 38 kalangya zab. Ospora: 30 frt. Stóla és ájtatos alapítványi pénz mintegy 35 frt. 3.) 6 öf fenyő fa. 4.) Kepe-pótlás: 130 frt. Kötelessége a kezdőket és az I. osztályt tanítani, a kántori teendőben segédkezni, harangozási, sekrestyési teendőket végezni. — Személyes megjelenés előnyt nyújt. Pályázók szabályszerű folyamodványaikat folyó évi október hó végéig alulírtokhoz nyújtják be.

Csik-Szent-Tamás, 1891. október hó 8-án.

Fejér Endre, lelkész, iskolaszéki elnök

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, KÓRÓDY PÉTER, VARGA SANDOR, VASS ALBERT.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárott.